

Oponentský posudek na diplomovou práci Jana Nováka

„Metody hodnocení kvality spánku: Pittsburgský index kvality spánku a Manningův index“

RNDr. Vladimír Blažek, CSc. Katedra antropologie FF ZČU v Plzni

Diplomová práce „Metody hodnocení kvality spánku“ zahrnuje jednak teoretickou část (kapitoly 2 a 3), dále metodickou (kapitoly 4 až 6) a empirickou část (Výsledky v kapitole 7 a Diskuzi v následující části). Celkový rozsah textu činí téměř 70 stran + přílohy. Použitá literatura zahrnuje cca 130 převážně zahraničních titulů. Diplomová práce studenta Jana Nováka splňuje ve všech parametrech základní formální požadavky na kvalifikační práci pro ukončení magisterského studia.

Oba cíle práce byly splněny. Za významnější z obou považuji ověřování validity Pittsburgského indexu kvality spánku (PSQI) pro české prostředí. Vzhledem k významu kvality spánku a působení jeho poruch na mnohé psychické a fyziologické procesy včetně civilizačních vlivů a souvislostí (viz např. obezita) je standardizace metod velmi důležitá. Co se týče druhého cíle („... ověření vztahu Manningova indexu ... k poruchám spánku a chronotypům“), tak jsem vlastně nepochopil jeho zařazení do designu výzkumu. No, беру to jako snahu doplnit obecný zájem o MI. Pohlaví probandů bylo přeci známé a práce neřešila, jak kvantitativně androgeny ovlivňují spánek či jak se během ontogeneze utváří jeho diferenciaci (společně s délkou prstů). Přesto uznávám, že neprůkazné (škoda) dílčí naznačení trendu femininity/maskulinity k chronotypům mne zaujalo.

Teoretická část vysvětluje výchozí pojmy a naznačuje hlavní směry studia spánku. Mohla však být v ní věnována větší pozornost nějaké vybrané oblasti, ze které by bylo možné odvozovat, jak dalece mohly mít evoluční, ekologické a kulturní faktory vliv na utváření průběhu lidského spánku a na spánkové chování, resp. jak v různých společnostech a pod vlivem kterých stránek způsobu života, může odlišně či shodně vypovídat PSQI; tím by se teoretický vstup tvořivěji přibližoval hlavnímu cíli práce. Teoretická část mi tedy z pohledu antropologa připadá poněkud kategoriální a popisná, leč věcně zcela správná a dostačující.

K metodickým kapitolám mám také jen drobné připomínky. Kategorie „pacienti“ je podle mého názoru nehomogenní na rozdíl od tvrzení autora. Obstrukční apnoe je z hlediska kvality spánku jistě zcela odlišnou kategorií než insomnie (i sama insomnie může být z hlediska prožívání různorodá) – pak shodné či rozdílné odpovědi v testu PSQI mohou vypovídat vždy o odlišných aspektech spánku. Ale jsem si vědom lékařských zvyklostí a problému malých počtů probandů pro některé diagnózy (na druhou stranu by počet probandů/pacientů jen s OSA dostačoval pro srovnání).

Dále poznamenávám, že X^2 není chí-kvadrát (doslovně je to X na druhou) – takovéto grafické vyjádření se stává zvykem, ale nepovažuji to za správné a znak pro „chí“ lze dohledat. Je otázka, do jaké míry je vhodné v pracích typu DP a BP či dokonce v odborných publikacích vysvětlovat méně obvyklé statistické postupy, ale vysvětlení analýzy podle ROC křivek jsem si byl nucen dohledat jinde, zvláště abych mohl sledovat text o optimalizaci dělicího bodu SPQI (str. 66 a 67) – to ale berte spíše jako osobní povzdech bez přímého vlivu na hodnocení práce (dalo by se říci, že neznalost ROC analýzy je můj problém).

Diskuze je věcná a je zaměřena na interpretaci vlastních výsledků. Při setkání s Pittsburgským dotazníkem již dříve mne napadlo, že by mohlo být výhledově podnětné uvažovat o doplnění (zpřesnění?) testu o témata vztahující se detailněji k rychlým změnám spánkového chování v současné moderní rozvinuté společnosti (je fakt, že to je téma pro profesionální týmy studující spánek – čili uvedená poznámka má obecnější charakter, není kritikou testu ani autora této práce, ale vše nějak vzniká a vyvíjí se, jak naznačují např. obměny testů inteligence či osobnosti v psychologii).

Autor ve své práci postupoval systematicky, samostatně a tvořivě tak, aby naplnil cíl práce ve smyslu posouzení validity (a také reliability) české verze PSQI. Domnívám se, že bude vhodné navázat na DP dalšími výzkumy, které by se opíraly o větší soubory, což je obvyklý postup a jistě se odrazí i v přiblížení se ke spolehlivosti originálních výsledků amerických vědců.

Po formální stránce nemám k práci žádné připomínky. Text je psán věcně a srozumitelně. Neshledal jsem prohřešky proti gramatickým pravidlům. Ke struktuře práce a grafické úpravě také nemám žádné připomínky. Pozitivně hodnotím rozsah a výběr literatury, dodržování citačních pravidel je podle mne také v pořádku (část prací znám).

Ačkoliv mám k některým aspektům práce připomínky, tak jsem došel k závěru, že se netýkají nějakých věcných či metodických nedostatků nebo chyb; v tomto smyslu je oponovaná diplomová práce perfektní. Z toho pro mne vyplývá nejen navržení diplomové práce k obhajobě, ale i návrh jejího hodnocení **výborně**.

Praha – 6.9.2016

RNDr. Vladimír Blažek, CSc.